

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Фундаментальна бібліотека

СЦЕНАРІЙ

"Поет любові, краси і волі..."
(120 років від Дня народження
М.Т. Рильського)

Одеса – 2015

Читець. Як ідеш ти білою тропою
І зимове сонце блисне враз,
Як над широчінню сніговою
За алмазом спалахне алмаз,
Як зиенацька у людській розмові
Дружній голос душу стрепене,
Як заблісне в посмішці раптовій
Юне личко, – спогадай мене!
Спогадай, бо сивина навчила
Кожну мить хорошу берегти.
Думаєш, таких ще буде сила! –
Ой, гляди, не ошукайся ти!
Все записуй в серці молодому,
Буде це як знахідка тобі,
Коли в старість прийдеш, як додому,
Як у гавань тиху по плавбі!...

Ведуча: Кожна мить життя неповторна. Мить, яка дарує щастя спілкування з природою, Богом, дорогими для нас людьми.

Ведучий: Сьогодні маємо можливість поринути в спогади про щасливі і трагічні миті життя видатного українського поета, перекладача, академіка, громадського діяча, розбудовника рідної культури Максима Тадейовича Рильського.

Ведуча: Народився майбутній поет 19 березня 1895 року в Києві, в будинку на вулиці Тарасівській у сім'ї Тадея Розеславовича Рильського та Меланії Федорівни Чуприни.

Ведучий: Через кілька місяців родина переїхала до Романівки, де й минало дитинство майбутнього поета. Як згодом запишє Максим Рильський у автобіографії, у «товаристві виключно селянських дітей».

Ведуча: Батько – Тадей Рильський, був сином багатого польського дворяніна Розеслава Рильського і княжни Трубецької.

Ведуча: «Незвичайно симпатичне враження від особи Тадея Рильського лишилось у мене на завсігди, – писав Іван Франко. – Було щось м'яке та меланхолійне в його поставі, в обрисах лица, в голосі... говорив плавно і рівно, гарною українською мовою».

Ведучий: А ось що написав Михайло Коцюбинський у листі до Володимира Гнатюка: «То була надзвичайно талановита й симпатична людина».

Ведуча: З Меланією Федорівною Тадей Розеславович побрався після смерті першої дружини. Приязна й щира, вона стала йому вірною подругою, доброю господинею, а дітям – дбайливою матір'ю.

Ведучий: Чоловік увів її в коло своїх друзів і зацікавлень, навчив грамоти, прищепив палку любов до книжки. Меланія Федорівна настільки органічно вжилася в роль пані, що освічені друзі-інтелігенти чоловіка навіть не підозрювали про її просте походження.

Ведуча: Ті, хто знав її особисто, казали, що «вона була взором тактовності, натуральної шляхетності й товариської культури, вона частувала чаєм, як справжня пані дому, і ніхто не відгадав би її селянського походження».

Ведучий: «Названо мене Максимом – на честь одного з героїв нашої минувшини Максима Залізняка, – пояснював поет. – Ім'я прибрав мені батько зі своїми друзьями – Лисенком та Антоновичем».

Ведуча: Серед друзів Тадея Рильського, крім згаданих уже Миколи Лисенка та Володимира Антоновича, були видатний учений Михайло Максимович, письменник Михайло Старицький, мовознавці Павло Житецький і Кость Михальчук.

Ведучий: Тож зростав майбутній поет у середовищі, де шанували українську мову, культуру, історію.

Ведуча: Максим був пізньою дитиною: Тадею Рильському на час народження сина виповнилося 54 роки.

Ведучий: «З неприхованою гордістю знайомив нас Тадей Розеславович зі своїми «орлами»: «Найстарший – Іван – то моя права рука в господарстві. Знає і любить землю. Богдан – той у піснях кохається... А оце, – показав Тадей Розеславович на малого хлопчика, – найменше моє хлоп'я –

Максим. Мале, та, як кажуть, бідове. Занадто розумне на свої малі роки, та й шибеник, яких мало...» – так згадував одну з поїздок до Романівки Остап Лисенко, син відомого композитора.

Ведуча: Особливо ніжно ставлячись до найменшого сина, Меланія Федорівна, розчулившиесь, бувало, говорила: «Мій Максим буде великою людиною».

Ведучий: На долю Меланії Федорівни випало багато втрат: у 41 рік лишилася вдовою з трьома дітьми, у 1933 році несподівано помер старший син Іван.

Ведуча: На щастя, мати встигла втішитись успіхами Максима, його щасливою поетичною зороєю.

Ведучий: У своїх поезіях Максим Рильський раз у раз звертався до світлого образу матері.

Читець.

Стоїть, як янгол, надо мною,
І пестить доброю рукою,
І сповідь слухає, й проща...
Моя ти нене, мій ти квіте,
Не покидай і дай усріти
Хоч би полу твого плаща.

Ведуча: Майбутній поет увібрал найкращі риси вдачі своїх батьків. Від матері успадкував любов до людей, до народних пісень, шляхетність, скромність. Тадей Рильський передав синові аристократичну культурну спадщину, почуття власної гідності й віри в свої сили.

Читець.

Я з батьком – ще малий – у вітряному лісі
Ішов стежиною (казали ми: взабрід).
Прозора височінь здавалася як лід,
Та, мов живі, листки в височині вилися.

Як ніжно, дружньо ми за руки узялися,
Як обрій, що уже од приморозку зблід,
Далекий провіщав і радісний похід!
В які мережива тонкі гілки вплелися!

Ведучий: Ця елегія – нетлінний пам'ятник любові і вдячності сина, болісне, сповнене жалю осмислення тяжкої втрати.

Ведуча: Тадей Розеславович помер, коли Максиму виповнилося лише сім років. Біля першої домовини на довгім віку втрат майбутній поет пообіцяв: «Буду таким, як мій батько».

Ведучий: Дотримати клятви хлопчику допомагали друзі батька, які не залишили родину наодинці з бідою. Спочатку долею Максима опікувалися хрещені – історик Володимир Антонович і лікар Йосип Юркевич. Зimu 1902 – 1903 років сім'я провела в родині Володимира Антоновича.

Ведуча: Початкову освіту Максим здобув у дома, за допомогою вчителів Миколи Голобородька та Вадима Тутківського. Вони й підготували хлопчика до гімназії.

Ведучий: Восени 1908 року Максим вступив до третього класу приватної гімназії В.Науменка в Києві. Прийняла його родина Миколи Лисенка. «Яка ж то була для мене радість дізнатись, – згадував пізніше поет, – коли мене везли до Києва вчитись, що житиму я саме в Миколи Віталійовича Лисенка!»

Ведуча: Не відав, що, крім радості, – попереду неосяжна печаль, яка, однаке, озветься талановитими віршами.

Читець.

Шлях без краю лежить... а над шляхом – імла,
Шлях камінням укритий, тернистий,
І життя на той шлях вже мене посила.
Чи дійду ж до кінця його чесний і чистий?

Чи в знемозі впаду, притулюсь до землі
І брехнею й неправдою вкриюсь.
Чи дійду до мети з потом я на чолі
І слізами утіхи умиюсь?

Я ще не знав тоді, що над його чолом,
Неначе шуляк, смерть поблизує крилом
І кігті випуска, рокуючи на муку...

Чому ж, чому не став я на безумний бій?
Чом не міцніше я в своїй руці малій
Держав його стару, гарячу й мудру руку?

Як впаду і скажу, що не маю снаги, –
Чи хто буде мене рятувати,
Як почнуть кепкувати з мене злі вороги, –
Чи хто буде і з них кепкувати?

Чи я сам одиноко і сумно піду,
І зневірюсь в меті, і заплачу,
А чи друзів таки на шляху тім знайду
І надію і в інших побачу?!

Ведуча: Домівка славетного композитора залишить у душі поета яскравий слід. Тут Максим почувався серед приязних людей, як у дома.

Ведучий: «Маленький гімназистик, прудкий, дотепний і водночас ввічливий, надзвичайно м'якої вдачі, одразу став улюбленим усієї нашої сім'ї, – згадував син Лисенка Остап. – Бачу я нашу їdalню, освітлену великою гасовою лампою. Поруч батька, на своєму постійному місці, - Максим.

- Чи питали сьогодні в класі?
- Аякже! З російської – 5, з географії – 5.

Максим настільки захоплений розповіддю, що навіть не помічає, як лягає на його голівку тепла рука моого батька, не помічає й важкої одинокої сльози на батькових очах».

Ведуча: Зі свого вікна Максим не раз бачив, як Микола Віталійович сидить за піаніно у своєму кабінеті, схилившись при лампі над нотними паперами, похитуючись у такт тільки йому чутним мелодіям. Максим підкрадався до кабінету маestro, щоб під дверима послухати нові композиції або ж гру перед виступом на концерті. Якось Микола Віталійович запросив до себе додому трупу театру Миколи Садовського - прослухати в авторському виконанні щойно створену оперу «Енеїда». Серед слухачів був і Максим.

Ведучий: У домівці Миколи Лисенка звідав Максим солодких любовних мук: він безнадійно закохався в доньку композитора Галю, старшу за нього на цілих шість років. Галля Лисенко вже мала нареченого, тож невдовзі одружилася. Без цього роману перша збірка Максима Рильського «На білих островах» 1910 року не долічилася би багатьох віршів (кілька з них він таки присвятив Галині Шило – таким було прізвище дівчини після заміжжя).

Читець 1.

Зорі сяють,
Навівають
Мрії й ніжні муки,
Десь співають,
Десь ридають
Струн хвилясті звуки.

Світ прозорий,
Сяива море
Місяць ллє розкішно,
В пісні горе
Радість боре
І рида невтішно...

Читець 2.

Не винна ти, не винен я,
Що так тебе кохаю,
То що ж робить, коли твоя
Усмішка чари навіває?...
...Не винна ти...не винен я...

Сумую я...чи жаль тобі?
Поглянь – без краплі втіхи
Сиджу я тут в тяжкій журбі.
Промов ласкаве слово тихе...
...Сумую я...чи жаль тобі?

Ведуча: Про збірку багато і прихильно писали. Леся Українка, ознайомившись із поезією збірки «На білих островах», напророкувала її авторові славне майбутнє.

Ведучий: У 1915–1917 рр. Рильський навчався на медичному факультеті Київського університету – на цьому наполягла Меланія Федорівна. Втім, медицина була Максиму не до душі.

Ведуча: На початку 1917 р. він перевівся на історико-філологічний факультет щойно організованого Українського народного університету, але влітку 1918 р. кинув і його, подавшись у рідні краї.

Ведучий: Деякий час працював у Сквирській продовольчій управі, в садовому відділі повітового земства.

Ведуча: З 1919 р. почав учителювати. Спочатку в с. Вчорайше, потім у Романівці, де в будинку Рильських відкрили семирічку. Викладав українську мову, літературу й історію.

Ведучий: Разом із братами Іваном та Богданом чимало енергії віддавав драмгуртку, в якому доводилося бути режисером, актором, декоратором і музикантом водночас.

Ведуча: Рильський умів пробудити любов до того, що любив сам. Учні поважали Максима Тадейовича за знання, багато пам'ять, чуйне до них ставлення. Особливо подобалась дітям його манера читання віршів.

Ведучий: «Читає, як артист, – красиво, виразно, натхненно!» – читаємо в спогадах.

Ведуча: Захоплюватися самому – неодмінне правило Рильського – педагога.

Ведучий: Відсторонений від політики, він продовжував жити в своєму світі – вчителюючи, занурившись у книги. Там же, в Романівці, пережив голод 1921 року...

Ведуча: Рильський публікував свої вірші на сторінках журналів «Шлях» та «Літературно-науковий вісник». Значний читацький інтерес викликали його збірки «Під осінніми зорями» (1918) та «Синя далечінь» (1922).

Ведучий: Поезія «Яблука доспіли» зі збірки «Під осінніми зорями» була покладена на музику Платоном Майбородою.

Звучить пісня «Яблука доспіли».

Ведучий: До Києва Максим Рильський повернувся 1923 року. Професор Олександр Дорошкевич допоміг йому влаштуватися на вчительську роботу в другій Залізничній школі. Викладав також на робітфакі Київського університету та в Українському інституті лінгвістичної освіти.

Ведучий: Їduчи з Романівки до Києва, Максим Тадейович уявив рекомендаційного листа до колишнього односельця Івана Панасовича Очкуренка з проханням допомогти влаштуватися із житлом. Коли Максим Тадейович прийшов за вказаною адресою, господаря вдома не було. Катерина Миколаївна (у дівоцтві Паткевич), тодішня дружина Івана Панасовича, веліла зачекати.

Ведуча: У вітальні, де лишився Максим Тадейович, стояло фортепіано. Довге очікування змусило Максима Тадейовича сісти за рояль. Почувши мелодію своєї улюбленої пісні «Ой одна, я одна та й у батенька була...», Катерина Миколаївна увійшла і стиха заспівала. Максим Тадейович лишився квартирувати у їхньому домі на Бульйонській.

Ведучий: Катерина турбувалася про молодого вчителя, а в рідкіні хвилини перепочинку просила пограти. А сама співала. Пісня зріднила їх. Тож не випадковий напис на виданні «Козацьких пісень», подарованому на день народження 7 грудня 1927 року їй (уже своїй дружині): «Милій моїй Катюсі, щоб полюбила пісню так, як я її люблю і щоб частіше заглядала до піаніно, ніж до примуса».

Ведуча: Побралися вони 12 липня 1926 р.

Ведучий: Іван Очкуренко спочатку чинив закоханим перешкоди, їхнього спільному з Катериною сина Жоржика їм довелося викрасти, після чого переховуватися у подруги Катерини Миколаївни. Згодом все уляглося. Іван Панасович теж одружився.

Ведуча: Катерина Миколаївна була наділена рідкінним талантом і вмінням – самозречено любити. Своє кохання до дружини Максим Рильський увічнив своїми творами.

Читець.

Любов чи ні – не знаю...

Тінь, смуток, тишина,

Ніде життя немає,

На світі ти – одна.

Колись було – чи снилось...

Забуло – чи пройшло...

Читець.

Тобі одній... Хоч фраза ця не раз,
Мільйони раз писалась і співалась.
А чи таких багато в світі фраз? –
Тобі одній все, що в душі зсталось.

А зсталося ще чимало там
І трав сухих, і пелюстків рожевих,
І досі світ солодкий ще очам!
Лице в вікні, краплині на деревах.

В душі давно згубились
Людське добро і зло.

У тьмі сіріють віти.
Ні руху, ні людей...
Одно лиш є на світі:
Огонь твоїх очей.

Як за плечима бігає мороз,
І втома чеше волос посивілий,
Як час grimить, і зміст його погроз,
Здається, стіни навіть зrozуміли –

Одній тобі, твоїй руці худій,
Твоєму серцю теплому звіряюсь,
І каже серце тепле: молодій,
Живи, твори! – і я йому скоряюсь.

Ведучий: Цікавими є спогади онука Рильського Максима Георгійовича. «Моя бабуся була унікальною жінкою. Вона дуже любила діда і завжди відповідала статусу дружини поета. Катерина Рильська, вихованка інституту благородних дівчат, навіть у поважному віці ходила охайнно вбрана, на підборах, у вухах – обов'язково сережки з діамантами, на пальцях – каблучки, на одязі – якісь рюшки. І це вдома! Вона виходила і зустрічала діда саме такою, а не в домашньому халаті й капцях. А легкий запах її парфумів запам'ятався мені на все життя. Вона розуміла, що бабусею не має права залишатися. До того ж це була дуже начитана, інтелігентна, освічена жінка. І Максиму Тадейовичу з нею було цікаво!»

Ведуча: Катерина Миколаївна стала другом і порадником, першим читачем і першим критиком поезій Рильського. І кожну книжку свою, кожен творчий ужинок свій дарував він дружині. Ось який напис бачимо на двотомнику О. Пушкіна в перекладі Максима Тадейовича:

Тобі, дружино, друже милий,

Двотомник Пушкіна несу.

Ми всі чимало доложили

Свого уміння, хисту й сили,

Щоб передати, як уміли,

Величну пушкінську красу.

Ведучий: А який промовистий автограф на іншій книжці: «Моїй радості, моїй честі, моїй красі, моїй любові – Катерині Рильській. 29/IX.1946». Чи на збірці «Збір винограду» – «Другові й дружині Милій Катерині Виноградом цим Дар несе Максим. 26.12.1940».

Ведуча: 1930 р. сім'я Рильських поповнилася – народився Богдан...

Читець.

Ти був іще малий котигорошок,

Така собі одна із людських мошок,

Що виповзли на сонце, бо весна

Тепло лила із келиха без dna,

І щось собі блаженно лепетали, –

І от тебе розумники спитали

(Можливо, й сам слова сказав я ті):

Чим хочеш бути, хлопчику, в житті?

Серйозний, як усі котигорошки,

Ти на питання це подумав трошки

І відповів: людиною. Дитя!

Ведучий: 19 березня 1931 р. Максима Тадейовича зарештували за звинуваченням у принадлежності до української контрреволюційної організації.

Ведуча: Цю дату – день народження - було вибрано зумисне, для психологічного тиску на нього, людину емоційну і вразливу.

Ведучий: Пізнього вечора до помешкання Рильських на Бульйонській прийшли співробітники ДПУ, влаштували обшук, після чого поета конвоєм повели до Лук'янівської тюрми, де він пробув рівно п'ять місяців.

Ведуча: Дивом збереглося кілька віршів М. Рильського, написаних у «бупрі» (будинку примусових робіт, як тоді називали тюрму).

Читець.

... А тут – стіна глуха й нечула

Та чорний зарис грят німих,

І як ледача балагула

Трясеться зміна днів нудних.

У курявлі поштар куняє,

Кружляють сотні сонних мух,

І серце бідне забуває

Про радість, боротьбу і рух.

Ведучий: Максим Тадейович назавжди запам'ятав останній день у тюрмі. Слідчий знущався з нього, кажучи, що, оскільки він не визнає себе винним, матиме десять років на Соловках, хоча й знов, що є вже постанова про звільнення. Зрозумівши, що поета, змученого допитами й одноманітними

Благословляючи твоє життя,
У трудну виряджаючи дорогу,
Яку пораду чи пересторогу
Я кращу дам, ніж дав собі ти сам?

Будь вірним слову, що усім словам
Із ним одним ніколи не зрівняться!
Хай веселять тебе любов і праця,
Хай дружби непогасної крило
Гірке від тебе відганяє зло,
І хай у час останній свій про сина
Спокійно я подумаю: людина!

вимогами, уже нічим не залякаєш, нарешті промовив: «Хотя, Рильский, вы и наш классовый враг, вы еще можете быть нам полезны. А потому принято решение вас освободить».

Ведуча: 19 серпня 1931 року справу було припинено у зв'язку з відсутністю даних для її передачі в судові органи.

Ведучий: Юрій Смолич зазначав: «...Тепер він виглядав значно старшим, пригніченим і прибитим. Були то, може, найтяжчі роки в житті Максима Тадейовича».

Ведуча: Невдовзі з'явилося те, чого від нього чекали – твори декларативні, вірші на потребу дня. У 1932 році вийшла збірка «Знак терезів».

Ведучий: Згодом звучали звинувачення на адресу М.Рильського в тому, що покаявся перед владою.

Ведуча: Та в пам'яті нащадків він залишиться людиною, яка у важкі часи обстоювала і захищала українську культуру, її самобутність, зробивши вагомий внесок у її розвиток.

Читець.

Складна це досить річ –
минулий вік судити,
Не завжди варто
тут рубати з-за плеча.
Хай кожен рік життя
і кожен день прожитий
Нас обережності
й розважності навча.

Ведучий: У розпал репресій М. Рильського більше не чіпали. Важко уявити почування людини, на очах якої зникали в чорному мороці радянського тоталітаризму кращі друзі: Остап Вишня, Микола Зеров, Павло Филипович...

Ведуча: Оригінальна поезія Рильського пережила в цю пору спад художньої сили. Зате в повному близьку продовжував працювати Рильський – перекладач. До століття від смерті Пушкіна з'явилася українська версія «Євгенія Онегіна». 1930-ми роками датовані переклади «Орлеанської діві» Вольтера, «Синьої птиці» Метерлінка...

Ведучий: Із 1935 до 1942 року М. Рильський завідував літературною частиною Київського театру опери та балету; водночас – очолював відділ поезії в редакції журналу «Українська література».

Ведуча: Одна за одною виходили його збірки – «Київ» (1935), «Літо» (1936), «Україна» (1938), «Збір винограду» (1940). Чимало видань з'явилося в перекладах російською...

Ведучий: Влада поклала на Рильського тяжку ношу офіційного поета. У 1939 р.

він став, кажучи мовою того часу, поетом – орденоносцем. А проте, як пізніше казав М. Хрущов, життя Максима Тадейовича в часи сталінщини не раз висіло на волосинці...

Ведуча: У роки Другої світової війни родина Максима Рильського була евакуйована до столиці Башкирії Уфи. Восени 1941 року країну облетіло полум'яне «Слово про рідну матір». Його дні заповнені численними виступами на мітингах, зборах, творчих вечорах, на радіо... А водночас писалися й поетичні спогади – поема «Мандрівка в молодість». «Пишу, крім оборонних віршів..., потихеньку, затискаючи тривожне серце, – поему про молодість, яка не вернеться, про друзів дитячих літ, про весну життя», – це рядки з листа поета, датованого вереснем 1941 року.

Ведучий: 1942 року М. Рильському за кілька поетичних збірок і за поему «Мандрівка в молодість» присудили Сталінську премію першого ступеня. Наступного року його обрали дійсним членом Академії наук УРСР, прийняли до партії та доручили очолювати Інститут народної творчості та мистецтва АН УРСР. Широко відзначалося 50-річчя від дня народження поета: були нові поетичні збірки й державні нагороди...

Ведуча: Минуло зовсім небагато часу – і на його голову посипалися тяжкі удари. На республіканській нараді молодих письменників, розширеному пленумі правління Спілки письменників України проти М.Рильського висунули безпідставні звинувачення в допущенні націоналістичних помилок. У республіканській пресі з'явилися статті, які мали на меті очорнити творчість поета і вченого.

Читець.

Братопродавці з білими руками,
І з чорними серцями – ось вони,
Що вслали анонімними листами
Дорогу у кар'єру і чини!

І ходять ще! І ще земля їх носить,
І ми їм досі руку подаєм,
І піт кривавий їм чола не росить
Під каяття нестерпним тягарем!

Ведучий: Олександр Довженко написав: «На великих зборах, на пленумі, лаяли поета Р. Лаяли й шельмували його молоді й власті імущі люди, які вважали цю лайку за свій священний обов'язок і службовий подвиг. Поету не простили нічого, ні одної життєвої помилки».

Ведуча: Що ж діялося в душі Максима Тадейовича? Щоденників записів він не вів, але як поет залишив нам вистраждану мудрість, що допомогла йому вистояти.

Читець.

Коли тривоги життєвої
Тебе підхопить вітер злий,
По вінця сили трудової
У серце стомлене налий.

Нехай не виє самотина,
Як чорний пес за ворітми!
Скажи крізь муку: я людина!
Зрадій крізь горе: я з людьми!

Ведуча: Ще одним штрихом до портрета Максима Тадейовича є такий епізод. Під час одного з пленумів 1949 року критикували літератора, який два роки тому виступав зі звинуваченнями на адресу М.Рильського. Хтось із товаришів натякнув Максимові Тадейовичу, що настав час розквитатися.

Ведучий: «Чим би я тоді відрізнявся від нього?» – роздратовано запитав поет, давши цим ще один урок благородства.

Ведуча: 1951 року Рильські переїхали до нового будинку в Голосієвому. Це був поетів «мануар» – «замок-резиденція». Тут минули останні тринацять років життя Майстра.

Ведучий: У другій половині 50-х – на початку 60-х років тривав період «третього цвітіння» Максима Тадейовича. З'явилися збірки «Троянди й виноград», «Далекі небосхили», «Голосіївська осінь».

Ведуча: Для лірики письменника останніх років характерна простота, ясність, філософська заглибленість. Не тільки краса природи, а й краса душі людської хвилювала художника. Людина, пише М. Рильський, без відчуття поезії, мистецтва не може бути по-справжньому щасливою. Якою ж повинна бути поезія, здатна схвилювати сучасника? У вірші «Поетичне мистецтво» (збірка «В затінку жайворонка») автор дає відповідь на це питання.

Читець.

Лише дійшовши схилу віку,
Поезію я зрозумів.
Як простоту таку велику,
Таке єднання точних слів.

Коли ні марній позолоті,
Ні всяким викрутам тонким
Немає місця, як підлоті,
У серці чистім і палкім.

Коли епітет б'є стрілою
У само щонайглибшу суть,
Коли дорогою прямою
Тебе метафори ведуть

Коли зринає порівняння
Як з моря сильного дельфін,
Адже не знає він питання
Чом саме тут зринає він!

Слова повинні бути покірні
Чуттям і помислам твоїм,
І рими мусять бути вірні,
Як друзі в подвигу святім.

Свій парус ладячи крилатий,
Пливти без компаса не смій!
Світ по - новому відкривати,
Поете, обовязок твій!

Ведуча: Ще одна трагічна мить життя поета – втрата коханої дружини.

Ведучий: Очевидці розповідають, що попрощатися з Катериною Миколаївною прийшов і її перший чоловік Іван Очкуренко. Максим Тадейович обняв його – і обоє розплакалися...

Ведучий: Якось Максим подарував Катрусі оцтове дерево. Воно розрослося і заглядало у вікно кабінету. Максим Тадейович вдивлявся в нього, і навіть подумки розмовляв з ним, ніби про щось розповідав чи радився з дружиною. І пізніше в далекому Krakowі 1 грудня 1959 року ці почуття вилилися в прекрасну поезію, яка ввійшла до знаменитої збірки - невеличкої, але такої вагомої і в його творчому доробку, і в українській поезії - «Голосіївської осені»:

Читець.

Ліс, повитий срібнoperим димом,
В синяві, у золоті, в іржі –
Ніби осінь пензлем невидимим
В небі розписала вітражі.

Пізньої діждавшися обнови,
У саду, де паморозь легка,
Червоніє дерево оцтове,
Мов смішний малюнок малюка.

Я колись привіз його дружині
І маленьким зовсім посадив, –
Та самотньо я милуюсь нині
Тим наївним багрецем листків.

Не почуєтиша ця глибока
Голосу твоего, друже мій...
Пам'ять серця – о, вона жорстока,
Ta без неї важче, як при ній!

Ведучий: Він лишився сам. В останні дні згадка про «ту, з якою вік пройшов», зігрівала, тамувала нестерпний біль. А їхнє спільне фото на ганку голосіївського дому, що висіло у спочивальні над ліжком, переносило у щасливі подружні роки.

Ведуча: Усі, хто дружив із Максимом Рильським, хто був із ним поруч чи хоч час від часу спілкувався, дружно відзначають абсолютну чарівливість особистості поета. На думку Олександра Дейча, був він «енциклопедистом свого часу, який умів легко та повсякчас поповнювати свої різnobічні знання».

Ведучий: При цьому Максим Тадейович не був суто кабінетною людиною. Залишався тим життєлюбом, який завжди знаходив час для задушевного спілкування з друзями, для улюблених мисливства, для риболовлі, для пісні...

Ведуча: Він був легкою людиною, якщо під цим словом розуміти душевну відкритість, уміння слухати співрозмовника, безмежну доброту, людинолюбство й дотепність.

Ведучий: Допитливість, працелюбність, людяність, доброта – основоположні риси Максима Тадейовича.

Ведуча: У поезії «Що я ненавиджу і люблю» сконденсовано його принципи, погляди на творчість, на призначення людини і митця.

Читець.

Я ненавиджу брехню
У всякій одежі,
В розкішній та пишній найбільше,
Самовдоволену тупість,
Хоч би й носила вона
В золотих обідках окуляри,
Метушливість, хапливість, крикливість,
Заздрість і себелюбство,
Гучними словами прикриті,
Очі, презирливо змужені,
Жиром огидним заплілі,
Вуха, заткнуті ватою
Супроти вітру і горя людського,
Зраду й підлоту
З очима блудливими,

Фарисейство і лицемір'я
У личині моральності строгої...
Я ненавиджу!
Речі прості і чисті люблю я:
Серце, для друзів отворене,
Розум до інших уважний,
Працю, що світ звеселяє,
Потиск руки мозолястої,
Сині світанки над водами,
Шум у лісі зелений і шум золотий,
Спів солов'їний і пісню людську.
Скромну шипшину і горду троянду.
Мужність і вірність,
Народ і народи –
Я люблю!

Ведучий: 6 червня 1964 року поета привезли з Москви, з лікарні, додому, в Голосіїв. Перед раком підшлункової залози навіть кремлівська медицина виявилася бессилою.

Ведуча: Цю приреченість відчував і сам Максим Тадейович.

Ведучий: Дмитро Павличко, який у ті дні відвідав недужого, згадував: «З дверей палати я побачив ліжко, подушку, а на подушці – маску висохлого лиця. Тіло було вкрите простирадлом, і здавалося, що його зовсім немає... Якусь мить я стояв, не впізнаючи Максима Тадейовича... Сльози виступили на моїх очах... Рильський збагнув, що зі мною. Здогадався, що я от-от вибухну риданням. І, щоб запобігти цьому, сказав:

- Що з вами, Дмитре? Бійтесь Бога, ви таки змарніли! Мабуть, провели веселу нічку в товаристві московських поклонниць!

Я зрозумів: він кидає мені рятівне коло. Не хоче, щоб я захлинувся плачем над його ложем смерті».

Ведуча: «Коли б за кожен його добрій вчинок життя подарувало Золотому Серцю бодай день – смерть відступила б надовго», – мріялося одному з перших біографів поета Юхимові Мартичу.

Ведучий: Цього не сталося. Серце Максима Рильського перестало битися 24 липня 1964 року.

Ведуча: Але й нині, у рік 120-річчя з Дня народження поета, він залишається безсмертним у пам'яті своїх читачів.

Коли на могилі моїй
Зелена затужить трава, –
Читатиме хтось ці пісні,
Нескінчені тихі слова...
Читачу, вглибся у те,
Чим я свою пісню зігрів,
І, може, почуєш ти щось,
Що більше од звуків і слів...
Побачиш ти в пісні моїй
Луну своїх власних надій...
Читачу! Поглянь, усміхнись:
Я твій! Я не вмер! Я живий!